(१७) विषयस्यानिगीर्णस्यान्यतादात्म्यप्रीतिकृत् ।
सारोपा स्यान्निगीर्णस्य मता साध्यवसानिका* ।

रूढा उपादानलक्षणा सारोपा यथा । "अश्वः श्वेतो धावति" । अत्र हि श्वेतगुणवानश्वोऽनिगीर्णस्वरूपः स्वसमवेत-श्वेतगुणतादात्म्येन प्रतीयते ॥ प्रयोजने यथा । "एते कुन्ताः प्रविशन्ति" । अत्र सर्व्वनाम्ना कुन्तधारिपुरुषनिर्द्देशात् सारोपात्वं ॥ रूढौ लक्षणलक्षणा सारोपा यथा । "कलिङ्गः पुरुषो युध्यति" । अत्र पुरुषकलिङ्गयोराधार्य्याधारसम्बन्धः ॥ प्रयोजने यथा । "आयुर्घृतं" । अत्रायुष्कारणमपि घृतं कार्य्य-कारणभावसम्बन्धसम्बन्ध्यायुस्तादात्म्येन प्रतीयते । अन्यवैलक्षण्येनाव्यभिचारेणायुष्करत्वं प्रयोजनं ॥

यथा वा । राजकीये पुरुषे गच्छति "राजासौ गच्छति" इति । अत्र स्वस्वामिभावलक्षणः सम्बन्धः ॥ यथा वा । अग्रमात्रेऽवयवे "हस्तोऽयं" । अत्रावयवावयविभावलक्षणः सम्बन्धः ॥ ब्राह्मणेऽपि "तक्षासौ" । अत्र तात्कर्म्यलक्षणः सम्बन्धः ॥ इन्द्रार्थासु स्थूणासु "अमी इन्द्राः" । अत्र तादर्थ्यलक्षणः सम्बन्धः । एवमन्यत्रापि ॥ निगीर्णस्य पुनर्विषयस्यान्यतादात्म्यप्रतीतिकृत् साध्यवसाना । अस्याश्चतुर्षु भेदेषु पूर्व्वोदाहरणान्येव ॥

---

* विषयस्येति । निरूढारोपविषयस्येत्यर्थः । अनिगीर्णस्य प्रयुक्त-शब्दप्रतिपादितस्यान्यतादात्म्यप्रतीतिकृत् स्वजन्यपदार्थोपस्थितिद्वारा शक्यतावच्छेदकातिरिक्तधर्म्मावच्छिन्नस्याभेदप्रतीतिकृद्या सा लक्षणा सारोपा स्यादित्यर्थः ॥ टी० ॥